

Regeringskansliet

Näringsdepartementet

n.remissvar@regeringskansliet.se

anders.wannberg@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet "En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet" (SOU 2021:81)

Er beteckning: N2021/02620

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län har tagit del av betänkandet "En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet". Utredningen ger i stort en bra och tydlig bild av hur dricksvattenfrågorna hanteras idag och vad som behövs framöver för att uppfylla EU:s nya dricksvattendirektiv.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att riskbedömningen avseende tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten ska utföras av vattenmyndigheterna samt att dessa ska ha rätt att besluta om riskhanteringsåtgärder.

Länsstyrelsen tillstyrker införandet av paragraf 7a i länsstyrelseinstruktionen gällande delen om att förbättra eller upprätthålla tillgången till dricksvatten. När det gäller främjandet av övergång från vatten i flaska till kranvatten så är det ett vällovligt initiativ, men Länsstyrelsen bedömer att det kan bli svårt att få genomslag för en sådan omställning på regional nivå.

Länsstyrelsen instämmer i den fördelning som föreslås gällande ansvar mellan olika myndigheter. Gällande avgränsning av tillrinningsområden bör SGU och SMHI i rollen som expertmyndigheter få i uppdrag att avgränsa dessa tillrinningsområden. Ett förtydligande av ansvar och tilldelning av resurser behövs dock för att säkerställa att nödvändig övervakning i tillrinningsområdena för dricksvattenuttag utförs.

Då tiden för utförande av riskbedömning och riskhantering av tillrinningsområden för uttagspunkter för dricksvatten är relativt knapp är det viktigt att arbetet med vägledning prioriteras så att de kan bli klara så snart som möjligt. Kopplingen till fastställande av vattenskyddsområden och de riskbedömningar som görs där bör klarläggas tydligare.

Frågan om hantering av sekretess i de olika rapporteringssystemen bör belysas mer.

Det är bra och nödvändigt att extra tjänster föreslås för vattenmyndigheterna och länsstyrelsernas beredningssekretariat. Bedömningen är dock att det troligen på sikt kommer att behövas fler tjänster än de föreslagna.

Nedan lämnas synpunkter och kommentarer under aktuella rubriker.

Författningsförslag, kap 1

Införandet av en definition av dricksvatten i Miljöbalken och Plan- och bygglagen är bra. Det höjer medvetenheten om hur viktigt det är att beakta dricksvattenfrågor i alla frågor och ärenden som handlar om miljöpåverkan och planering av mark och vatten. Det höjer statusen på arbetet med att främja tillgången till ett bra dricksvatten för alla.

Riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet, kap 10

Kopplingen mellan riskbaserad metod och riskanalyser som görs vid fastställande av vattenskyddsområden saknas. Inom det arbete som görs av vattenproducenterna inför fastställande av vattenskyddsområde görs en detaljerad riskbedömning för respektive vattentäkt. Det är väsentligt att denna riskbedömning tas tillvara och nyttjas i arbetet med riskbedömningen för tillrinningsområdet. Detta arbete som redan sker med vattenskyddsområden bör lyftas tydligare av utredningen och kopplas samman med behovet av riskbedömning och avgränsning av tillrinningsområde för uttagspunkter.

Tillrinningsområdena för uttagspunkterna för dricksvatten bör i normalfallet kunna ses som en del av de tillrinnings- och avrinningsområden som avgränsas för de vattenförekomster som ingår i vattenförvaltningen. För vattenförekomsterna görs en riskbedömning som uppdateras varje förvaltningscykel och som med fördel kan användas som grund även för den riskbedömning som ska göras enligt dricksvattendirektivet. Det bör dock poängteras att den riskbedömning som idag görs inom vattenförvaltningen inte är komplett och behöver utvecklas och göras mer detaljerad och omfatta fler påverkanskällor för att kunna uppfylla dricksvattendirektivets behov. Det behöver därför avsättas resurser för utveckling av mer detaljerade metoder för riskbedömning i ett tidigt skede för att detta ska bli genomfört på likartat sätt över landet. Vattenmyndigheten bör, som utredningen nämner, få uppdraget att göra denna riskbedömning, vilket i praktiken innebär att länsstyrelserna gör själva arbetet inom ramen för deras uppdrag som beredningssekretariat. För att kunna ta fram tillrinningsområden för uttagspunkter behöver vägledningar tas fram kring hur denna avgränsning ska göras. Det är viktigt att det som görs inom vattenförvaltningen och inför fastställande av vattenskyddsområden tas till vara för att undvika dubbelarbete. SGU och SMHI bör få i uppdrag att

avgränsa dessa tillrinningsområden då de är expertmyndigheterna för detta. Då detta ska implementeras under denna förvaltningscykel är det av stor vikt att vägledning tas fram så snart som möjligt.

Resurser för detta bör därför avsättas redan under 2023 för de vägledande myndigheterna Havs- och vattenmyndigheten och SGU. Avgränsningarna behöver sedan tas fram skyndsamt av SGU och SMHI då de är en förutsättning för att påbörja arbetet med riskbedömningarna.

Övervakning (se även synpunkter under kap 15)

Vattenmyndigheterna gör ingen egen övervakning och har inga egna resurser för detta. Det behöver därför göras tydligt vad som ligger i det ansvar för övervakningen som ska ingå i riskbedömningen avseende tillrinningsområdena som utredningen föreslår att Vattenmyndigheterna ska ha och vilket mandat Vattenmyndigheterna har att ställa krav på andra att utföra den övervakning som behövs. I praktiken är det andra aktörer som genomför själva övervakningen, dels via den statligt finansierade miljöövervakningen som länsstyrelserna och nationella myndigheter bedriver, dels via verksamhetsutövare i form av råvattenkontroll, recipientkontroll och andra kontrollprogram. Ett förtydligande av olika aktörers roller och ansvar för övervakningen inom tillrinningsområdena, samt tilldelning av resurser för detta, behövs för att kunna säkerställa att den övervakning som är nödvändig faktiskt blir genomförd. Länsstyrelserna med deras samordnande roll har en viktig del i hur den miljöövervakning som sker kan koordineras. För att möjliggöra ytterligare övervakningsinsatser inom tillrinningsområdena behöver resurser tillföras så att miljöövervakningen kan uppfylla de behov som finns. En reell satsning på den nationella och regionala miljöövervakningen behövs, likaså på genomförandet av den myndighetsgemensamma handlingsplanen ”Full koll på våra vatten”. Tillförsel av resurser för både utformning, implementering och genomförande av övervakningsprogram, är nödvändigt för att komma framåt i detta och uppfylla de övervakningsbehov som finns.

Samordning krishanteringssystemet

När det gäller tiderna för genomförandet och uppdateringen av riskbedömning och riskhantering så följer den inte det svenska krishanteringssystemets rapporteringsrytm för kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser (utifrån vad MSB föreskriver kring rapportering). Det bör beaktas om en eventuell synkning skulle vara fördelaktigt för kommunernas arbete med risker och sårbarheter.

Övervakning av dricksvatten och bristande iakttagande av parametervärden, kap 15

Den råvattenkontroll som genomförs av vattenproducenterna är av stor vikt att den tillgängliggörs, både för vattenförvaltningen och för den regionala och nationella miljöövervakningen. Det är väsentligt att all

den råvattenkontroll som görs finns samlat på ett och samma ställe, motsvarande det Vattentäktsarkiv som SGU har idag och att det blir obligatoriskt för vattenproducenterna att leverera data dit. Det bör göras så enkelt som möjligt för vattenproducenterna att leverera data så att det inte medför några extra kostnader före dem. Sådan data behöver sedan kunna delas mellan myndigheter utan att någon form av sekretess försvårar arbetet.

Den råvattenkontroll som görs idag behöver utökas och formaliseras genom Livsmedelsverkets föreskrifter. Det behöver också säkerställas att den uppfyller de kvalitetskrav som finns inom vattenförvaltningen för att bli så användbar som möjligt.

En förbättrad tillgång till dricksvatten, kap 16

Länsstyrelsen instämmer i utredningens tankar om att länsstyrelserna i sitt arbete bevakar en mängd frågor som kan kopplas till dricksvatten. Det är en bra tanke att man på ett regionalt plan ska följa frågan om att förbättra och upprätta tillgången till dricksvatten. Det bör bli i en samordnande roll där kommunernas verksamhet och insatser fortfarande är betydelsefulla. När det gäller främjandet av övergång från vatten i flaska till kranvatten så är det ett vällovt initiativ. Länsstyrelsen bedömer att det i ett sådant arbete blir viktigt med information och kommunikation för att ändra normer och attityder. I nuläget finns inga ekonomiska resurser för detta. Länsstyrelsen bedömer att det kan bli svårt att få ett genomslag för en sådan omställning på regional nivå.

System för rapportering, kap 18

Det nya direktivet innebär en högre grad av rapportering vilket kommer att öka den administrativa bördan för flera aktörer. Det är därför viktigt att vägledning kring detta kan ges till berörda i god tid och att system som underlättar rapporteringen utarbetas. Frågan om sekretess kring vissa uppgifter bör klargöras så att det finns en ensad bild av detta i landet. (Se även kommentar under kap 15 och kap 19).

Informationsutbyte och sekretess, kap 19

Länsstyrelsen instämmer i att nuvarande lagstiftning och bestämmelser är tillräckliga. Frågor kring sekretess och informationssäkerhet gällande dricksvattenförsörjning har blivit mer angelägna den senaste tiden. Kunskapen kring klassning av säkerhet är dock varierande inom olika grupper. Många olika aktörer kommer att bli berörda av sekretessprövningar i samband med rapporteringar och utlämnande av information. Det vore därför en fördel om det på nationell nivå kunde tas fram en vägledning kring detta för att få en samsyn och öka kunskapen hos berörda myndigheter och aktörer.

Konsekvensutredning, kap 22

Förslaget om att tilldela en årsarbetskraft per beredningssekretariat initialt verkar rimligt. Det är dock tveksamt om den senare ändringen till en förstärkning av 10 procent av dagens anslag är bra. Tio procent av nuvarande budgetram kommer i stora län med låg befolkning vara otillräcklig för att kunna genomföra arbeten på ett godtagbart sätt. Fördelningen av medel bör vara mer behovsstyrd, dvs ta hänsyn till antal bedömningar som måste göras av vattenområden och uttagspunkter för dricksvatten.

Övrigt

Det är positivt att den Nationella samordningsgruppen för dricksvatten har inrättats. Den kommer att vara en viktig instans för samverkan mellan berörda myndigheter och andra aktörer. Särskilt nu då ännu fler myndigheter blir berörda av dricksvattenfrågorna och det också förekommer ett delat ansvar inom olika områden, till exempel övervakning.

Klimatförändringar ger nya utmaningar inom dricksvattenområdet. Det är bra att utredningen belyser problematiken kring dricksvattenförsörjning i relation till klimatförändringarna. Det blir viktigt att i den riskbaserade metoden beakta risker för torka, vattenbrist och översvämningar och hur detta kan påverka tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med vattenhandläggare Gunbritt Nilsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Susanna Löfgren och biträdande enhetschef Annika Lundmark medverkat.

Marita Ljung
Landshövding

Gunbritt Nilsson
Vattenhandläggare

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför underskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur länsstyrelsen hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.